

163465

Logofățul Tăuț

Legendă veche

de

Stefan Cacovean.

Blaj, 1913.

Tipografia Semin. teol. gr. cat.

Nihil obstat.

Dr. Victor Szmigelski,
revizor.

183445

Logofătul Tăut.

Legendă.

La Moldova stăpânind,
In vechime oarecând,
Nime 'n minte nu mai ține !
Stăpânind și trăind bine,
Fără grijă de nevoi,
Tot cu hori și cu cimpoi
Mânând tot într'un ospet
Leon-voda cel lumet,
Greul tot dela domnie
Il ducea, precum se știe,
Unu boier cărturar mare
Și la vodă 'ncrezut tare:
Logofăt-mare Tăut
Om de țiară, om știut,
Dar din vreme-acum trecut.

Căci așa se pomeni
Ș'apucară toți a-l ști
Fiind tot pela domnii,
Pela mari împărății
Logofăt sfetnic domnesc
Și sol mare 'mpărătesc.
Dar, cum zic, fiind Tăut
Om din zile-acum trecut,
Iar în traiu-i cât trăi
Ne-avînd parte de copii
Ce stătu și se gîndi?
Un nepot de sor primi
Spre a-i fi, de-o vrea se învețe,
Razăm col' la bătrînețe.

Și-l crescă cum crești o floare,
Se uita ca la un soare,
Vrednicul bătrîn la el,
Și-l făcu învățăcel,
Invățându-l pe deoparte,
Carte multă și iar carte;
Iar de alta cu de-adinsul

Zi și noapte sta de dânsul
Invățându-l prin cuvinte
Sfaturi bătrânești și minte.

Deci la ani dacă veni
Să se știe cumpăni
Și se-i-đee 'n lume cale
Singur pe-aripile sale
Și se-l facă om deplin,
Luând vrednicul bătrân
Pe nepotul seu Călin
Lungă cale purcedea,
La Suceava drept eșia,
La Leon-vodă'l ducea,
Iar la domnul dacă 'ntră
Cu nepotul se 'nchină
Iară vodă'l întrebă:

— „Logofete dumniata,
Ce-aduci dela tin'din sat“ —

— „Domne, iacă-un sac legat,
Nu știu ce-o fi 'n el băgat,
Pe nepotul meu Călin

L-am adus, că sânt bătrân,
Să-ți slujască 'n locul meu,
Că-s bătrân acum și greu.
Și l'am învățat de știe
Cât știu eu filosofie
Și va ști, Maria ta,
Umbla tot în voia ta.
Iar Tăutului dăi cale
Să se ducă la-ale sale
Că-i bătrân, se odihnească
Cât o fi se mai zilească.“
— „Bine, dacă așa-i de rând,
C'ai slăbit și ești bătrân“
Zise domnul răspunzând:
— „Lasă-mi dară pe Călin
Logofăt în locul tău
Și te du cu Dumnezeu;
Că de o fi că și el știe
Cât ști tu filosofie,
Deși-i încă tinerel
Tot mă voiu slugi cu el.

Iar când țara ar cădea
Cumva în vr'o cursă grea,
De vom da de rău de bine,
Vom trimite după tine;
Că se zice foarte drept:
Că ce tăce-un înțelept
Cu cuvântul fără larmă
Blând și fără de altă armă
Nu pot face 'ncăerate
Șapte oști împreunate“.

Deci bătrânul odihnit

Și cu dorul împlinit
Lăsând toate la o parte,
Griji pe capu-i adunate,
După ce-și luă ertare
Dela mic și dela mare,
Dela curte se retrase
Odihnit la el acasă,
Trăind zile cu noroc
Și cu inima la loc.

II.

Dar Călin ajuns om mare
Și la vodă 'ncrezut tare,
Nu gândi la Dumnezeu,
Puse în inimă gând rău
Impotriva unchiu-seu:
Că se tot gândea mereu
Și cocea 'ntr'ascuns în sine
Cum l'ar putea pune bine,
Cum să'l piarză pe bătrân
Să remâe el stăpân
Pe ce beată o fi având
Și s'o fost agonisând
Cu dreptate 'n tinerețe
Pentru slabe bătrânețe.
Tot așa-și batea el gândul,
Zile, luni și ani de-a rândul,
Cu acest gând se culcă.
Cu acest gând se sculă.
Iar când fu într'un ceas rău
Puse mâna pe condeiu

Și de grabă scrisă-o carte
Cătră unchiu-so departe,
Iar în carte-așa zicea,
Iată în carte ce scria:
— „Tăut, dreaptă sluga mea,
Leon-vodă din domnie
Foarte mă grăbescu a-ți scrie,
Și mă 'nchin de sănătate
Logofete depărtate,*
Intr'acel minut și ceas
Ce-i primi acest răvas
Să trimiți prin țară soli
Cu grea oste se te scoli,
Cât se fie greu pământul
Și se vii, se vii ca vântul
La Suceava drept la mine,
Că se ști că-i reu nu bine!
Zi și noapte se vii tare
C'-am căzut în cursă mare
Și mă 'n cunjură oști mari
Dela turci dela tătari“.

Cartea-amână când primi
Logofătul tresări
O deschisă, o ceti,
Tot răci și îngălbini.
Și de-odată porunci,
Cu grea oaste să găti
Și la drum cu ea porni
Zi și noapte tot sili
La Suceava drept eși
Nu gândi la inșălăciuni
Luă toate de bani buni! —
Dar ivindu-se pe zare
Unchiu-so cu oaste mare
Călin tinerul grăbia,
In palat la domn suia
Rău pe unchiu-so 'l pârea
Și din graiu așa grăia:
Găfâind și oftând greu
— „Ști, Măriata, că-i reu!
Ști că vine omul teu,
Cânele de unchiu-meu

Și se-apropie cu oaste
Să-ți dee resboiu din coste,
Curțile să ți-le-aprinză;
Iar pe tine să te prinză;
Curțile să ți-le arză
Iar pe tine să te piarză
Cumva fi 'n lume mai rău
Să stea domn în locul teu". —
— „Cum se poate fătul meu!?”
— „Să me bată Dumnezeu!
Iată-l'ai; de nu me crezi
Ia clipește în sus și vezi!“
Vodă ochii îndreptând
Pe fereastă și văzând;
Că se-apropie din zare
Spre cetate oaste mare
Foarte se 'nspăimântă tare
Ș'alergă oftând cu foc
Prin palat din loc în loc,
Nu știa 'ncătrău se dee,
Nu știa 'n cătrău s'o iee

Și ce-o face, 'ntr'un cuvânt
Sta se între prin pământ....
Iar Călin dacă vedea
Spre voivod se-apropia
Și din graiu așa-i graia:
— „Doamne, nu te speria;
C'-am gândit, Maria ta,
M'am gândit se fac așa:
Și socot că n'o fi rău,
Se pogor la unchiul meu
Din cetate numai eu,
Și eșindu-i înainte
Pe departe prin cuvinte
Se ți-l iau să-l scot din minte,
Știu eu cum să ți-l apuc
Prins la tine se'l aduc;
Ca să faci cu el ce-i vrea“. —
— „Fă iubite de-i putea!
Sărăcuț de maica mea“. —
Cătră 'nvățătorul seu,
Cum venea bătrân și greu,

Călin tinerul se-alese
Și 'naintea oaștei merse
Și de fața tuturor
D'inaintea oștilor
Alerga de-l săruta,
Apoi sta și cuvânta
Și i-zicea: — „In calea ta
M'a trimes Maria sa;
Că de zile — acum mereu
Tot privim în drumul tău
Doar te-aduce Dumnezeu;
Că potopul iată-l vine
Și ne stă nădejdea 'n tine.
Și-ți trimite vodă știre
Să lași tunuri și oștire
Tăbărând aici pe vale,
Să lași toate ale tale
Și să vii grăbind cu mine
La palat să gândiți bine,
Sfătuindu-vă — amândoi
Ce se faceți la răsboiu

Intr'atâtea greutate
Și potop din doue părți“.

Logofătul cel bătrân,
Bun și drept și om creștin
Pe nepotul seu Călin
Cel hrănit la el în sin,
I-l crezu cu ochii 'nchiși
Și s'au dus cu el orbiș;
Nu gândi la 'nșălăciuni
Luă toate de bani buni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

III.

In cetate la palat
La voivod dacă-au intrat,
Logofātu 'n gândurat
Dela ușă cu blândeță
Se închina, dădea bineță
Și 'ntreba de sănătate,
— „Pei, sătană 'npelițate!“
Se resti la el strigând
Domnul țării crunt răgnind
Cu piciorul greu bătând

În pământ, ș'amar crâșnind,
Și apoi iarăș cuvântând
I-zicea grozav oftând:

— „Spune, cum te-au fost răbdând ?
Pânea sarea mi-ai mâncat,
Iudo, cum te-ai cutezat
Să te scoli cu oaste grea
Și se vij asupra mea ?“

Iar bătrânul rămânea
Fără glas înfipt la vatră
Cum ar fi un stan de piatră;
Că se știa slugă dreaptă
Și prin minte nu-i trecusă
De vre-o spurcată de cursă.

Iar Călin dacă-au vezut
Pe biêt unchiuș-o Tăut
La grea cumpănă căzut,
Zetonit acoloa 'n loc
Și-o fost bătând de el joș
Și-i șoptea 'ntr'ascuns la spate:
— „Ai îmbătrânit, fărtate,

Au trecut de tin' ce-a fost!...

Nu mai ai la minte rost!...

Par'că stai se te 'cufunzi

Prin pământ și nu respunzi

Înainte domnu-teu

Cuvânt, fie bun ori reu? "

Iar voivodul se 'ntorcea

Spre Călin și așa zicea:

— „Spune, dreaptă sluga mea,

Spune-acuma, fătul meu,

Ce se cade unchiu tău,

Ști ce mi-au urzit el tot,

Judecă-l că-i ești nepot.“ —

— „Ce să i-se cadă altă

Să-i tai capu-acum îndată!“ —

Se grăbi Călin de zise,

Celce cursele-i întinse

Și de mult tot așteptase

Treaba drept aici se iasă. —

Deci voivodu'n tunecos

Pășind aspru mănios

Prin palat în sus și 'n jos

Dintr'odată se opri
La armaş ş' așa-i grăi:
— „Auzit-ai ce-i eşi
La boier din judecată?
Ia-l şi-i taie capu 'ndată!“
Iară marele armaş
Stătu gata mintenaş.
Şi-l porni îndată mare
Cătră locul de pierzare.
Dar scoţindu-l jos la scară
Din palat în curte-afară
Cătră locul de ocară,
Mergând jalnic şi tăcut,
Greu pe gânduri abătut,
Se plecă puţin Tăut
Spre armaş cu-o întrebare:
— „Şti tu frate, armaş mare,
Că fiind la curte tare
Şi eu odată 'n vremea mea,
Tu căzuşi în cursă rea,
Eu pe-atunci mai bun la soarte

Ț'am scos capul dela moarte!" —

— „Știu și acuma-i rându' meu

Și eu să ți-l scot pe-al tău!

Bine văd ș'-o știu ortace,

Dar, iubite, ce-oi ști face;

Căci cu capul său plătește

Domnul cine și-l smintește!" —

Iară marele 'nțelept

Respunzind i zise 'ncet;

— „Ști ce? du-mi-te îndărăpt

Du-te, cum voiu zice eu,

In palat la domnul tău

Și rugându-l zi-i așa:

— „Domnule Maria ta!

Tăut vechia sluga ta

De pe pragul morții cere

Dela tine-o mângăere.

Ș' așa zice întristat:

Că cu moartea s'a'mpăcat.

Inse, Doamne, precum ști

Nu-i boieriul om pustâi

Fără nici-un căpătâi

Cum ar fi născut din piatră,
Și el are 'n lume-o vatră;...
Nici el nu-i căzut din nor,
Și el are 'n lume-un dor,
Deci oftând se roagă-așa:
Tăut vechiă sluga ta:
Să mă lași, Maria ta,
Să-l duc eu la casa sa
Se mai dee 'n ceasul morții
Mâna cu ai sei cu toții;
Să-ș mai ieie ziua bună
Dela soare, dela lună,
Dela soața lui cea bună;
Și plecând în lungă cale
Se-l petreacă toți cu jale
Róbiei și roabele sale,
Să-l jălească toată casa
Și să-l plângă jupâneasa,*)
Și-apoi trupul să'l îngrope
Frați și rudele-i deaprope,

În vremile vechi boerului i-se zicea *jupân*
și boeresii *jupâneasă*.

Iară capul mărturie
Să-l aduc eu la domnie.“ —
Căci în temnițele mele
Am-un făcător de rele
Samănă cu mine tare,
Și-i ziua de pierzare.
Tu-l vei scoate 'n curte-afară,
I-tăia capul la scară
Și ducându-l, domnu-tău
Va gândi că-i capul meu.“ —

De cuvântul lui Tăut
La armaș i-s'a 'n părut,
S'a întors și așa-a făcut,
Iară domnul l'a crezut.
I-a lăsat cum a cerut.
Deci pe lucru s'așternură
Si plecând așa făcură.
Și ca mâne 'n prânzu mare
Scoase robul de perzare
Dela oarba închisoare
Și-i tăia capul la soare

Înainte uşii-afară.

Şi stătu privind o țiară

Şi toți ochii lăcrămară,

Cași cum ar fi văzut

Căzând capul lui Tăut. —

Iar bătrânul Logofăt

Şi-au făcut la loc secret

În palaturi în pământ

Să se-ascundă un mormânt

Şi-i-a fost cărându-i hrana

La mormânt pe-ascuns sermana

Şi i-a fost purtându-i casa

Tot jălită jupăneasa. —

După-o astfel de ispravă

Călin fără de zăbavă

În palat la domn urcă

Şi grăind-i cuvânta:

— „Domnule Maria ta,

Logofătul cel bătrân

Unchiu-meu, cum şti, perind

Mi-au rămas beată şi mie

Mi-a rămas, pecum se știe;
De el turme și moșie.

N'ar strica se mă răped

Intr'o fugă să le văd;

Că mă rog mariei tale,

Multe-or fi de pus la cale,

Și ca unde nu-i stăpân

Toate s'or fi pustiind,

Toate s'or fi risipind“ —

— „Și vor fi cu susu'n jos,

Toate-or fi mergând pe dos,

— Du-te și vin' sănătos.“ —

Și s'a dus ca duhul rău

Și cazu cum cade-un smău

Peste casa unchiu-său.

Prinse-a chinui și-a bate

Slugi bătrâne lăudate

Slugi bătrâne cu dreptate;

Și-a rușina fetele

Și-a le tăia pletele;

Prinse-a jăfui din greu

Tot ce strânse unchiu său
Cu dreptate 'n tinerețe
Pentru slabe bătrânețe.
I-spârgea zăvoarele
Și-i ducea odoarale;
I-strica lăcatele
Și-i căra bucatele;
Mâna-i ciurzile de boi,
Mâna-i turmele de oi
Și stăvi mândre d'inapoi,
Remânând în urmă-i locul,
Par'că ar fi pustiit focul
Remâind un lat de țară
Ca și ars de foc și pără.
Iar în urmă ca să pună
La câte-au făcut cunună,
Când era acum pe duse
Ce mai socoti? — se puse
Și'n hăitat cu coite mari
Și-adunat cu câți ștregari
După ei cu lăutari,

Cu-aşa gloată de 'mpreună
Trase-un chiu şi-o voie bună
Invârtind un mare joc
Pe mormânt la acel loc
Unde se ştia prin sat
'Că-i Tăutul îngropat.
Iară vrednicul bătrân
O fost stând şi a fost oftând
O fost stând şi a fost cătând
Din palat dintr'o zăbrea,
Şi cu ochii-l petrecea
Ce lucra şi ce făcea;
Dar tăcea şi năduşea
Toate le vedea el bine;
Ci'nneca veninu'n sine
Şi-l lăsa 'n prăpastul său
Ş'n plata lui Dumnezeu,
Care nice nu grăbeşte
Dară nici nu zăboveşte,
Care cum se va vădi
Nici acum nu zăbovi,

Ci atuncea-i nimeri
Când cu gândul nici gândi
Și cum nici nu socoti. —

IV.

Deci mergând din gură 'n gură
Repede peste măsură
A ajuns, umblând ca banul,
Vestea rea pân' la sultanul,
La împăratul turcilor
Nădejdea păgânilor
Și groaza creștinilor.
Și prinzând turcul de veste
C'a perit și numai este,
Din pământul românesc
Sfatul cel înțeleptesc:
Tăut sfetnicul domnesc,
Repezi cale departe
La Moldova sol cu carte,
Sol cu carte 'mpărătească
Iară 'n carte-așa zicea
Cătră Vodă s'o cetească.

Iată 'n carte ce scriea:

— „Leon-vodă sluga mea,
Cât ce 'n mână-ți va cădea
Și-i vedea tu slova mea,
De-ar sosi la mez de noapte,
Tu se mi-te grăbești foarte
Să-mi trimiți fără zăbavă
Meșteri de cetăți în slavă,
Să-mi zidesc din fundamânt
O cetate 'n nori pe vânt
Nici în cer nici pre pământ;
Iar de nu, să te gătești
Cu mine să te ostești,
Că sosesc cu oștiri mari
Parte turci, parte tătari.“ —

Leon-voda când ceti
Tot răci și 'ncremeni,
Mult stătu și se 'n cruci
Ce lucru se poată fi!
O cetate 'n nori pe vânt
Nici în cer nici pe pământ

Unde s'au mai pomenit,
Unde s'au mai auzit!
Deci scârbit din samă-afară
Soli cu cărți trimise 'n țară
După toți boerii sei,
Toți și mari și mărunței.
Și le dete se cetească
Cartea cea împărătească.
Și-o cetiră, și o cetiră
Și pe masă o trântiră,
Și apoi stând, se tot gândiră
Și nimica nu grăiră
Făr' din capete clătiră.
Iar Leon văzând așa
Cuteza de-i întreba:
Cin' dintr'ânșii s'ar afla
Om cu cap ca să pornească
La sultan ca să 'mplinească
Slujba cea împărătească?
Iar boierii se sculasă
In picioare și strigară:

— „Doamne, într'această țară
Unul Logofăt-Tăut
A fost care-ar fi știut,
Singur el ar fi putut
Să se ducă să 'mplinească
Acea slujbă 'mpărătească,
Și se-abată acel rău
De-asupra capului tău.
Inse, doamne, ai ascultat
De Călin și l'ai tăiat
Făr' se mai fi cercetat,
Fără să'l fi judecat.
Păcat mare neertat!
Și-acum iată căzu greu
Asupra capului tău
Bătaia lui Dumnezeu
Din cer care pe cin' vine
Nu-l mai miluește nime.
Spuindu-i măriei sale,
Cum zisei, calea pe vale,

Boerii-ș văzur de cale
Care 'n cătrău la-ale sale.
Iar pe domn l'ajuns o jale,
Curgea-i lacramile vale,
Și 'n palat din loc în loc
Rătăcind plângea cu foc,
Părul hainele-și rupea
Și cu capul se bătea
De pereți și așa plângea:
Oh, amar de soartea mea!
Oh, amar și vai de mine!
Cât am mai trăit tot bine
Făr'a, ști de-a lumii rele,
Ca la sinul maicii mele,
Petrecând o tinereță
Din uspeție în uspeție.
Iară țara tot creștea
Tot creștea și înflorea
Tăut până-o ocrotea
Și'l aveam de-a dreapta mea.
Că ș'acum, dac' ar mai fi,

Nici cu gândul n'aș gândi,
Mări și țări de-ar ocoli,
Chiar la iad de-ar pogori
Ș' acest rău l'ar potoli.
Oh, că nu vii din mormânt
nc'odată pe pământ
Tu ce ai fost a țerii scut
Și-al meu bine de demult!" —
Spun că-așa se tânguia
Prin palat și se bocea
Iar armașul tot tăcea
Și cu ochii'l petrecea.
Apoi lin se-apropia
Cătră domn ș' așa grăia:
— „Doamne, bineți-ar părea
Ce gândești, părea-ți-ar bine
De Tăut se'l vezi că vine,
Și se scoală din mormânt?” —
— „Ah mă leg cu jurământ,
Puind mânil pe pept
Cine mi l'ar da 'ndărăpt

Viu pe marele 'nțelept
Face-l'aș cu mine frate
Da-i-aș țara jumătate
Da-i-aș sufletul din mine.“ —
— „Bine-am știut eu, stăpâne,
C'a veni o zi ca mâne
Și-atunci va să-ți paie rău
Și-i oftă adânc și greu
Și te-i bate-amar în pept
După omul tău cel drept
După marele 'nțelept
Am stătut, și ce-am gândit?
Doamne, ști că te-am mințit?
Pe bătrânul cel vestit
Încă nu l'am omorit.
De gândești c'am făcut rău
Iată aici-i capul meu!“ —

Vorba bine nu sfârșea
Și de bine ce-i părea
Domnu brațele 'ntindea
Și pe gâtul lui cădea,

Cu dor mare 'nbrătoșându-l
Cu foc mare sărutându-l.
Iară când văzù că vine
Logofătul iar cu bine
Și se 'ntoarce la domnie
Plânse-amar de bucurie.
Și-i eși 'ntru'ntimpinare
Cu popor, cu oști călare
Ca la un împărat mare.

Iar Tăut dacă sosi
Cu domnia chibzui
Ș'apoi iute porunci:
De-i adusără de vii
De prin codri cei pustii
Șapte pajore, ce cară
Miei și oi de pe hotară,
Și așezà cu minte mare
Pe tus șapte 'nșă-i călare
Și legà șapte pitici
Cât nește copilași mici.
Ș'apoi dând câte-o prăjină

Fie-cui cu carne'n mână,
De țineà și le-arată
Și 'ncătrău le îndreptà
Hoarele 'ntr'acol sbură
Căscând gurile se-apuce
Cărnurile să-le 'mbuce.
Ș'așa spun, că le făcea
De suià și pogoreà
După carne oricât vreà.
Pân' la cer le-o fost suind,
Pe sub soare-o fost plutind,
Apoi iar s'o fost lăsând
Legănându-se pe vânt
Până dà iar de pământ.

Iară dacă se găteà
Cu de tot ce trebuià,
Multă cale purcedeà
Cu piticii-alătura,
La sultanul drept mergeà,
Se'nchinà și-apoi spuneà:
C'au sosit și c'aduceà

Dela Vodă din Suceavă
Meșteri de cetăți în slavă.
— „Și stau gata, împărate,
Să-ți fac, cum ai scris în carte,
In văzduhuri o cetate.“ —
— „Dac'ar fi păsat cu lapte.
Dar nu-i vorbă, măi fărtate,
Ceeace stătuși a-mi spune
Fire'ar și n'ar fi minune
De-ar mai fi Tăut pe lume;
Că'n Moldova el a fost
Om să ție piept și rost
La ori cât de mare rău
Ne trimite Dumnezeu.
Dar pe dânsul l'au pus bine
Celce te-au trimis pe tine.
Iară tu și-ai tăi zidari
Iacă-ți fi niște găscari
Și nește tândale mari.“ —
Iar' bătrânul se'nchină
Și apoi sta și cuvântă:

— „Rogu-te, Măria ta,
Vorba nu ni-o imputa,
Dar așa socotesc eu:
Că un sol, fie bun ori rău,
Care-și face lucrul său
Pentru carele-i mânat
Cătră-un mare împărat,
Intre noi rămâie zis,
Nu va fi un tras ș'npins.
Ci mi-i, doamne'n sarcinarea“ —
— „Da, să'ncerci cu deștiul marea!,
Bine, dacă așa-i de treabă,
Haid' și mi fă cetatea 'ngrabă.
Dar se ști și așa te ține
S'o dai gata până mâne,
Că de nu, se ști, bătrâne,
Va fi vai și amar de tine
Și de biata steaua ta,
Capu unde-i nu-ți va sta.“ —
Iar bătrânul se'nchină
Și din gură cuvântă:

— „Bine-a fi, Măria ta,
Pune deci picioru'n scară
Să eșim la câmp afară
Să ne-areți, să chipzuim
Locul unde se zidim.“ —
Ș'amândoi încălecară
Și ieșau la câmp afară;
Iar în urmă curgea lumea
După dânșii de-a minunea;
Căci se duse mare veste:
Că sosise a poveste
Dela voda din Suceavă
Se facă cetate'n slavă.
Nime nu putea se crează.
Ș'alergă acum se vază. —
Iar oprindu-se 'ntron șes
Toți piticii s'au ales.
Dar un semn când li-se dete
Luând toți prin mâni unelte
Și ce trebe la zidari,
Cu celi șapte pajori mari

Iute se'nălțară 'ndată
Pân' la cer ca o săgeată.
Iar din nori pe cer rotind
Pe pământ au fost strigând:
— „Bat' de aduceți mai curând,
Impărate, la cetate
Cărămidă, var și lut,
Că nu-i vreme de perdut,
Că-i de lucru greu și mult,
Iar sorocu-i foarte scurt,
Ardă-l focul de soroc,
Și stau meșterii pe loc!“ —

Iar Sultanul auzind
La Tăut s'o fost ducând
Ș'întreba: Ce-o fost strigând?“ —
— „Ce se strige? împărate;
Se duci piatră la cetate
De ți-i voia să ți-o gate
Până 'n sară la soroc,
Că stau mesterii pe loc“ —
— „Dar de unde iau eu cară,
Cari să sboare cu povară

Pân' la ceriu, și lucrători,
Cari se sboare pân' la nori
Și se ducă acol la vatră
Cărămidă, var și piatră
Și ce-or cere ei din greu" —
— „Doamne, acela-i lucrul teu
Eu mi-am împlinit pe-al meu.
Ți-am adus dela Suceava
Meșteri de cetăți în slavă:
Iar că'n ceriu Măria-ta
Cum vei scoate și căra
Cărămidă-i treaba ta.“ —

Iar Sultanu'n lațu-i prins
Dupăce privi întins
La bătrân așa i-au zis:
— „Mă deștept ca dintr'un vis
Ș'acum prind a vedeà bine
Cin' m'au păcălit pe mine.
Tu se fi Teut cel mare
A Moldovii proptă tare?
Căci în lume-a-fost eșit

Vestea cumcă-ai fi perit?“ —

— Io-s, stăpâne, ai ghâcit
Al Moldovii Stan-pătit!

Nici 'n groapă n'am perit!

Io, și-am fost murit a vestea

Și înviei iar a povestea.“ —

Ș'apoi mult s'au ospătat

Impreună stând la sfat.

Și i-au spus pe rând Tăut

Cu Călin ce-au petrecut;

De micuț cum l'au ținut,

Și pe pălmi cum l'au crescut,

Om deplin cum l'au făcut.

Iară el binele său

Cum-i-l resplăti cu rău.

Iară marele 'mpărat

Ascultând s'au tot mirat,

Pe bătrân l'au îmbunat

Și cu daruri l'a 'ncărcat.

Iară dacă ospătară

Ziua bună îș luară,

Petrecându-l pe Tăut
Impăratul și om mult,
Cu oștiri și fală mare
Până 'n mare depărtare.
Iar lui Vodă de departe
Impăratu-i scrise carte
Plină de dragoste mare,
Și legară pace tare
Infrățindu-se amândoi
Și ajutându-se 'n nevoi
Ori și care-avea resboi.

Iar re'ntors din lungă cale
Logofetu 'ntr'ale sale
Leon-Vodă tinerel
Au chemat de sirg la el
Se stea față pe Călin
Și pe vrednicul bătrân.
Și chemară cu-un răvaș
Și pe marele armaș.
Ș'au spus marele Tăut
Ce și cum au petrecut.

Și-au dat cartea 'mpărătească
Lui Leon ca s'o cetească.

Și au scos tot ce-au căpătat
Dela marele 'mpărat.

Ș'au adus din țeri streine

Și le dete toate bine

Cinste marelui armaș

Făr' să-și lasă lui cevaș. —

Iar Leon văzând așa

Spre boieri înaintă,

Bratele și le'ntindea

Și la sin-i-cuprindea

Și'ndelung-i-fericea

Și frumos-i-dăruiă. —

Iar de-o-parte ciuflicat

Sta ca omul vinovat

Călin bietul rușinat

Și cu capul în pământ

Făr-a zice vr'un cuvânt.

Ș'apoi Voda se'nturnă

Cătră el și se'nnoră,

Și pășind în sus și'n jos
Prin palaturi mănios
Dintr'odată se opri
La Tăut și așa-i grăi:
— „Logofete, de-i-ghiçi
Spune dreaptă sluga mea,
Acum ce-i-s'ar cădeà
La aceasta liftă reà?
Lumea, țeara știe bine
Cum te-a viclenit pe tine,
Cum m'au păcălit pe mine,
Ști ce-a meșterit el tot
Judecă-l că ți-i nepot;
Că de răs și de ocară
Mă făcù el la o țeară.“ —
— Doamne, dă-ni-l mie iară
Cel puțin pe-o săptămână,
Cum l'am mai avut în mână;
Că l'am învățat, bag samă,
De tot multă fără samă

Carte și filozofia —

Să-l învăț și omenia.“ —

Leon-Vodă se'nvoia

Iar bătrânul semn făcea

Și argații mi-l prindea

Și'nainte mi-l pornea

Și-l trăgea și-l împingea.

Iar' Călin se tot sbătea

Și plângând se tot bocea:

— Sărăcuț de maica mea!

Iartă-me tătucul meu. Librăria Cluj

— „Ba ferească Dumnezeu!

Că-o pățiu așa cu tine

Cum păți-se nu știu cine

Când să duse odinioară

Cu măgariul său la moară,

Și-l-legă cu-o fune rea

Lângă moară de-o proptea,

Iar măgariul se smânci

Rupse funea și fugi.

Și umblând perdut pe-o-vale

Se'ntâlnî cu-un lup în cale.
Lupul vesel dedeparte
L'întrebă de sănătate.
El răspunse: — „Măi fărtate,
Să nu fi stăpânul meu!
S'o pat cum va fi mai reu,
Să me mân-ci în cel părau.
Că mersesem cu-o-povară
Amândoi cu el la moară.
Iar la moară de-o proptea
Mă legă cu-o fune rea,
Și eu, bietul, mă smânciiu
Rupsei funea și fugi
Ș'un picuț-îl cam smintiiu.“ —

Logofătu-așa ziceà:
Iar Călin se tot bocea,
Și plângând așa ziceà:
— „Sărăcuț de maica mea;
Iartă-me tătucul meu!“ —
— „Ba ferească Dumnezeu!
Că te crescui ca pe-o floare,

Mă uitam ca la un soare,
Ca la Dumnezeu la tine.
M'am lăsatu-mă pe mine
Ca să-ți fie ție bine;
Mă gândeam în tinerețe
Să-am stâlp la bătrâneță
Dar când fû să-ți iau folosul
Mi-ai întors cu ură dosul
Și-o-pățiu așa cu tine,
Cum o păți oarecine
Ce sădi un pom dulciu
Intr'un țarmure de râu
Câte poame se coceà
Și de coapte jos cădeà
Apa toate le duceà
Cu nimic nu s'alegeà." —

Logofătu-așa ziceà
Iar Călin se tot sbăteà
Și plângând așa grăià:
— „Sărăcuț de maica mea!
Iartă-mă tătucul meu

Că-oi fi om pe gândul tău.“ —
— „Să dea bunul Dumnezeu!
Însă lupul, fătul meu,
Păru-și schimbă'n an odată
Dar năravul niciodată. —

Satary

BCU Cluj / Central University Library Cluj

M 2-1916 * 2092 K